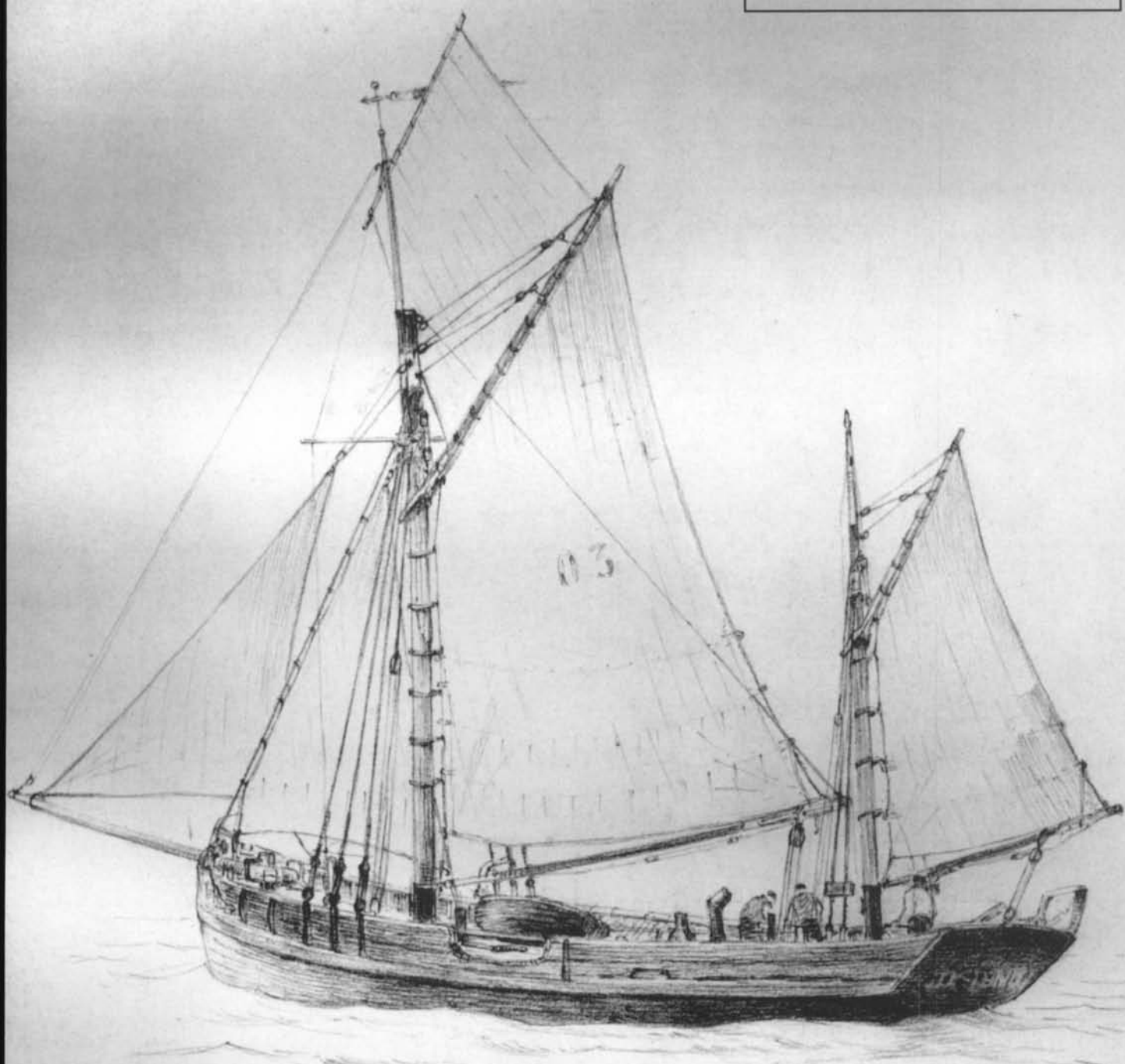

AFGIFTEKANTOOR
OOSTENDE 1

MAANDBLAD

OKTOBER 2004

DE PLATE

VERSCHIJNT NIET IN JUNI, JULI EN AUGUSTUS

lid van de unie der belgische periodieke pers

maritiem tijdschrift

Neptunus v.z.w.

Postbus 17

8400 Oostende

Tel. en Fax: **059/80.66.66**

e-mail: **vzw.neptunus@pi.be**

Neptunus een Belgisch Maritiem tijdschrift

Met informatie

..... over de **Marine**

..... over de **koopvaardij**

..... over **vreemde oorlogsbodems**

..... over ons **maritiem verleden**

..... over de **havenactiviteiten** en

over nog zoveel meer **interessante maritieme aangelegenheden**

Abonneer U

of schenk uw vrienden of kennissen een abonnement

Jaarlijks abonnement: € 15

Beschermd abonnement: € 20

Weldoend abonnement: € 30

te storten op rekening **473-6090311-30**
van Neptunus, Postbus 17, 8400 Oostende

KOPIE CLIENT / KOPIE CLIENT

montant en lettres / bedrag in letters

mémo / memodatum   montant en EUR / bedrag in EUR

donneur d'ordre / rekening opdrachtgever

bénéficiaire / rekening begunstigde

30-0096662-24

bénéficiaire / naam begunstigde

OOSTENDSE HEEMKRING

PLATE VZW

communication / mededaling

remise / datum afgifta

EURO

client, présenter uniquement en cas de versement
cliënt enkel bij storting voorleggen

EURO

signature(s)
handtekening(en)

date de signature / datum ondertekening

--	--	--	--	--	--	--	--	--

En cas de complètement manuel, un seul caractère noir (ou bleu) par case
Bij manuele invulling, één zwart (of blauw) karakter per vakje

Ne pas accepter en paiement
Niet ter betaling aanvaarden

date mémo (facultatif) / memodatum (facultatief)
(uniquement pour exécution dans le futur)
(enkel voor uitvoering in de toekomst)

compte donneur d'ordre / rekening opdrachtgever

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

nom et adresse donneur d'ordre / naam en adres opdrachtgever

30-0096662-24

OOSTENDSE HEEMKRING DE

PLATE VZW

HENDRIK SERRUYSLAAN 78B 19

communication (en MAJUSCULES) / mededeling (in HOOFDLETTERS)

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

Ne rien écrire ci-dessous / Hieronder niets schrijven

**VIREMENT OU VERSEMENT
OVERSCHRIJVING OF STORTING**

02

montant / bedrag   EUR   CENT

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

compte bénéficiaire / rekening begunstigde

380-0096662-24

nom et adresse bénéficiaire / naam en adres begunstigde

OOSTENDSE HEEMKRING DE

PLATE VZW

HENDRIK SERRUYSLAAN 78B 19

8400 OOSTENDE

T

DE PLATE

TIJDSCHRIFT VAN DE OOSTENDSE HEEM- EN GESCHIEDKUNDIGE KRING "DE PLATE" (V.Z.W.).

Prijs Cultuurraad Oostende 1996.

Vormings- en ontwikkelingsorganisatie en Permanente Vorming.

Aangesloten bij de CULTUURRAAD OOSTENDE en HEEMKUNDE WEST-VLAANDEREN.

Statuten gepubliceerd in de Bijlagen tot het Belgisch Staatsblad dd. 1-2 mei 1959, nr. 1931 en gewijzigd volgens de Bijlage tot het Belgisch Staatsblad dd. 15 mei 1975 nr. 3395, de Bijlage tot het Belgisch Staatsblad van 4 december 1986 nr. 31023 en de Bijlage tot het Belgisch Staatsblad van 5 oktober 1989 nr. 13422.

Alle medewerkers zijn verantwoordelijk voor de door hen getekende bijdragen en weerspiegelen niet noodzakelijk de opinie van de Kring.

Tekstovername toegelaten na akkoord van auteur en mits vermelding van oorsprong.

Ingezonden stukken mogen nog NIET gepubliceerd zijn.

De auteurs worden er attent op gemaakt dat bij elke bijdrage een bronvermelding hoort.

JAARGANG 33
NUMMER 10
MAAND oktober 2004

Prijs per los nummer: € 1,50

IN DIT NUMMER

- blz 196: **J. Demeulemeester (+)**: Onze vlucht van Oostende naar het onbekende.
blz; 198: Verbeteringen.
blz. 199: **R. Jansoone**: Oostende en de visserij tijdens de eerste wereldoorlog (10).
blz. 202: **N. Hostyn**: Antony-foto's: een iconografische goudmijn voor het Oostende van het interbellum (4).
blz. 210: **O. Vilain**: Verdwenen groen in Oostende.
blz. 213: **E. Smissaert**: Inwoners van Oostende die dienden bij de Royal Air Force en de Royal Navy Belgische Sectie (1940-1945).
blz. 218: **J. Huys**: Kunstschilder Jacques Schyrgens: een verloren zoon?
blz. 223: **J. Coopman**: Sas Slijkens in 1788 - Een tijdsbeeld.

HEEM- EN GESCHIEDKUNDIGE KRING DE PLATE

Correspondentieadres : Heemkring De Plate, Langestraat 69, 8400 Oostende.

Verantwoordelijke uitgever: Omer VILAIN, Rogierlaan 38/11, 8400 Oostende.

Hoofdredacteur: Jean Pierre FALISE, Hendrik Serruyslaan 78/19, 8400 Oostende.

Rekeningen : 380-0096662-24

750-9109554-54

000-0788241-19

Het Bestuur

Erevoorzitter:

August VAN ISEGHEM, Ijzerstraat 1, 8400 Oostende.

Voorzitter:

Omer VILAIN, Rogierlaan 38/11, 8400 Oostende, tel. 059709205.

Ondervoorzitter:

Walter MAJOR, Kastanjelaan 52, 8400 Oostende, tel. 059707131.

Secretaris:

Nadia STUBBE, Blauwvoetstraat 7, 8400 Oostende, tel. 059800289

E-mail: de.plate@pandora.be

Penningmeester:

Jean Pierre FALISE, Hendrik Serruyslaan 78/19, 8400 Oostende, tel. en fax 059708815.

E-mail: falise.jp@planetinternet.be

Leden:

Ferdinand GEVAERT, Duinenstraat 40, 8450 Bredene.

August GOETHAELS, Stockholmstraat 21/10, 8400 Oostende.

Freddy HUBRECHTSEN, Gerststraat 35A, 8400 Oostende.

Simone MAES, Hendrik Serruyslaan 78/19, 8400 Oostende.

Valère PRINZIE, Euphrosina Beernaertstraat 48, 8400 Oostende.

Emile SMISSAERT, Hendrik Serruyslaan 4/9, 8400 Oostende.

Gilbert VERMEERSCH, Blauw Kasteelstraat 98/2, 8400 Oostende.

Koen VERWAERDE, A. Chocqueelstraat 1, 8400 Oostende.

Schreven in dit nummer:

Jean Pierre FALISE: Hendrik Serruyslaan 78/19, 8400 Oostende.

Roger JANSOONE: Eikenlaan 12, 8480 Eernegem.

Norbert HOSTYN: Museum voor Schone Kunsten, Wapenplein, 8400 Oostende.

Emile SMISSAERT: Hendrik Serruyslaan 4/9, 8400 Oostende.

Omer VILAIN: Rogierlaan 38/11, 8400 Oostende.

Jean HUYS: Groenendijkstraat 185, 8450 Bredene.

Jan COOPMAN: J. de ter Beerstlaan 15, 8450 Bredene.

2de OKTOBER - ACTIVITEIT

De Oostendse Heemkring "De Plate" heeft de eer en het genoegen zijn leden en belangstellenden uit te nodigen tot de volgende avondvoordracht op

donderdag 28 oktober 2004 om 20.00 uur

in de conferentiezaal van de V.V.F. Oostende, Dr. Colensstraat 6.

Onderwerp: **EEN RODE FABRIEK TE OOSTENDE. DE "OOSTENDSE REDERIJ"**

De spreker: de heer Roger VENS

Roger VENS werd geboren te Oostende en komt uit een familie, die langs vaderskant, visserijlinks heeft. Oud-leerling van het Atheneum te Oostende was hij werkzaam op de luchthavens van Oostende en Brussel-Nationaal. Gedurende tien jaar was hij penningmeester van de sociale dienst van het Ministerie van Verkeerswezen (waaronder het Zeewezen en de RMT ressorteerden).

Door zijn uitgesproken vakbondsinzet (hoofdafgevaardigde) stelde hij heel wat interesse in de roots van de werking van onze visserij.

Vandaar vond hij, meer dan 20 jaar geleden, het merkwaardig project van de "Oostendse Rederij" terug, dat toen ofwel vergeten was ofwel dood gezwegen werd. Het sociaal aspect van deze rederij in visserijmiddens was meer dan belangrijk te noemen.

Sindsdien is deze "Rode Vloot" opnieuw herrezen en er werd zowaar een V.Z.W. "De Rode Vloot" opgericht.

Dat toont alleen maar aan dat lokale geschiedenis, welk verloop zij ook kent, moet bewaard blijven en besproken worden.

Voor de meesten onder ons is dit een weinig gekende bladzijde uit het grote boek van onze visserij. Het loont de moeite dit tekort in onze "Oostende"-kennis even aan te vullen.

Zoals steeds is de toegang vrij en kosteloos, ook voor niet-leden. Men zegge het voort en wij rekenen stellig op uw aanwezigheid.

OP ZATERDAG 27 NOVEMBER VIEREN WIJ ONS 50-JARIG BESTAAN

MET EEN ACADEMISCHE ZITTING EN EEN BANKET.

HOUDT NU REEDS DEZE DATUM VRIJ.

HET VOLLEDIG PROGRAMMA VERSCHIJNT IN ONS NOVEMBER-NUMMER.

Inleiding

Dit jaar vieren wij de 60^e verjaardag van de bevrijding van onze stad en van het land. Na vier jaar bezetting waren wij eindelijk verlost van de gehate vijand.

Bij het uitbreken van de oorlog, in mei 1940, zat de schrik voor de vijandelijke troepen er zó diep in dat een groot gedeelte van de bevolking vluchtte naar Frankrijk en/of Engeland. Men dacht dat deze landen, zoals in 1914-1918, niet zouden bezet worden.

Zo ook ontvluchtten de Staatspakketboten en de Loodsboten België. Aan boord van deze schepen waren niet alleen de bemanning maar ook hun familieleden, en ander personeel van het Zeewezen. (1)

Op 25 mei bereikten deze schepen Saint-Malo en enkele dagen later, op 28 mei 1940, capituleerde het Belgisch Leger.

Plots worden de Belgen beschouwd als "verraders". Er ontstaan spanningen tussen de Belgische vluchtelingen en de Franse autoriteiten en enkele dagen later moeten alle inscheepte personen, uitgenomen de eigenlijke bemanning, de schepen verlaten. Ze worden op transport gezet richting "het zuiden van Frankrijk".

Wat er met de eigenlijke bemanning gebeurde, vernemen wij uit het onderstaand relaas.

Dit relaas kwam onlangs in mijn bezit en werd opgesteld door Jérôme DEMEULEMEESTER, en is gedateerd op 22 augustus 1940.

Om het beter leesbaar te maken werd het een beetje "hertaald".

Jérôme DEMEULEMEESTER, stoker, samen met zijn familie, mijn vader, hulpmachinist, mijn moeder en ikzelf hadden aan boord van Loodsboot 11 Oostende verlaten op 20 mei 1940.

Jean Pierre FALISE

ONZE VLUCHT VAN OOSTENDE NAAR HET ONBEKENDE

door Jérôme DEMEULEMEESTER (2)

Vertrokken uit Oostende de 20e mei 1940. Om 04 u. 's nachts ten anker voorbij Nieuwpoort tot 's morgens maandag 21 mei. Vandaar naar Duinkerke. Ten anker op de rede waar wij een bombardement doorstaan hebben. Op dinsdag 22 mei zijn wij vertrokken om 11 u. om de woensdagmorgen, om 08 u., aan te komen in Saint-Vaast-la-Hougue waar we terug voor anker gaan. Wij worden er bevoorrad door het Rode Kruis van brood, wijn, cider, kaas en chocolade voor de kinderen. De 24^e mei zijn wij vertrokken naar Cherbourg waar wij eerst in de baai mochten liggen maar nadien naar open zee moesten en op de rede het anker moesten laten vallen. In de morgen van 25 mei vertrokken wij naar Saint-Malo waar wij 's avonds om 08 u aankomen, samen met al de kotters en een paar vissers uit Boulogne.

Te Saint-Malo zijn de schepen blijven liggen maar de vluchtelingen moesten van boord in drie groepen. De eerste groep is aan land gegaan op zaterdag 25 mei en vertrokken naar Toulouse om verder te reizen naar Sète in het departement Hérault. De tweede groep is vertrokken op maandag 27 mei richting Etaulier in het departement Gironde en de laatste groep, met al de families van het Loodswezen, is van boord gegaan op 30 mei om eerst de nacht door te brengen in het station van Saint-Malo om de 31e Mei te vertrekken naar Montpellier. Daar hebben zij enige dagen rond gesukkeld om ten slotte opgenomen te worden in een klooster.

De bemanning van de schepen is vertrokken uit Saint-Malo de 30^e mei richting Cherbourg waar ze 's avonds aankwamen om overgeleverd te worden aan de Franse Marine. Wij verbleven vier dagen te Cherbourg. De 04 juni werden we weggeleid door de gendarmes tot aan Moulins over Caen, Le Mans en Tours. Ten slotte kwamen we aan te Vichy op 06 juni waar we goed ontvangen werden door de "Centre d'Accueil" en er twee dagen verbleven. Wij hebben er loopgraven helpen delven.

De 9^e juni zijn we vertrokken, over Saint-Germain, Montlyçon, Limoges, Gourdon, Cahors, Montauban, naar Toulouse waar we de 10^e juni aankwamen. Wij waren toen nog altijd zonder nieuws van onze families.

De 13^e juni zijn we vertrokken, over Tarbes, waar wij de nacht doorbrachten in het station, om de 14^e juni aan te komen te Maubourguet. Vandaar legden wij nog 11 km. te voet af tot aan (onleesbaar) waar de vrouwen van de schippers verbleven maar waar wij nog altijd geen nieuws hadden van onze families. Wij zijn op onze stappen teruggekeerd naar Maubourguet, hebben er twee nachten in de wagons van het station geslapen, om de 16^e juni te vertrekken naar Grenade over Tarbes en Toulouse.

We brengen de nacht door in het station van Toulouse en vertrekken de 17^e juni naar Castelnau en te voet, 5 km verder, naar Grenade. Wij brengen de nacht door in een hangar. Na goed uitgerust te zijn reizen we verder, per autobus, naar Toulouse. We mochten de trein niet nemen omdat op dit ogenblik het Franse Leger ineens stortte en de treinen gebruikt werden om troepen te vervoeren.

Wij zijn nog tweemaal terug gegaan naar Castelnau op zoek naar onze bagage die daar achtergebleven was. Wij verbleven twee dagen in de "Halle des Grains" en vier dagen in de Rue Madeleine. Daar kwam er een telegram toe van de vrouw van één der bemanningsleden. Ze bevond zich rond Montpellier.

Op 25 juni zijn we vertrokken naar Montpellier, over Gaillac, Albit, Saint-Affique, Millau. We kwamen 's avonds aan te Montpellier waar we eerst overnachtten in het stro om dan te vernemen waar onze families zich bevonden.

Op 26 juni zijn wij verenigd met onze families in het Instituut voor doofstomme en blinde kinderen, rue Saint-Vincent-de-Paul nr. 26, Montpellier.

Op 16 augustus 1940, om 09 u., nemen wij de trein naar België. Wij reizen over Sète, Narbonne, Carcassonne, Toulouse, Montauban, Coussade en Cahors. Op 17 augustus reizen wij verder over Brives, Limoges, Saint-Sulpice, Châteauroux, Issoudan, Vierzon (Duitse contrôle), Orléans, Etampes en Juvisy. Op 18 augustus reizen we verder naar Compiègne, Pont Leveque, Noyon, Chauny, Tergnier, Saint-Quentin, Mons en tenslotte Brussel.

Na lang gewacht te hebben zijn wij, met onze bagage, door het Rode Kruis naar de Groenstraat gebracht waar onze bagage midden in de straat wordt afgezet. Later werden wij ondergebracht in een school om er te overnachten op stro en waar wij geplaagd werden door vlooien.

Wij missen onze trein van 7 u. en moeten wachten tot 05 u. 's middags om de reis aan te vangen naar Oostende waar wij om 20u30 aankomen. Om 10 u 's avonds zijn wij thuis in de Tarwestraat 15.

Het is dan de 19e augustus 1940.

- (1) Zie ook: J.P. FALISE "De Odyssee van Loodsboot 18". in De Plate, 19e jg., 1990, blz. 140.
  - (2) Jérôme DEMEULEMEESTER: geboren te Aatrijke op 21 juli 1889 en overleden te Oostende in 1956. Was gehuwd met Germana VANDAELE, geboren te Oudenburg op 29 oktober 1900 en overleden te Oostende in 1982.
-

Verbeteringen

In het artikel van François COOPMAN over Karel SEYS is een kleine vergissing geslopen.

Op blz. 99 en blz. 104: lezen Max SCHMELING i.p.v. Max SMELLINKX

(Zie De Plate, 33^e jg. nr. 3, maart 2004)

En in het septembernummer van dezelfde jaargang, op blz. 165 lezen: "Oostende en de visserij tijdens de eerste wereldoorlog (9) i.p.v. (10)

LIDGELD 2005

Het lidgeld voor het lidmaatschap bij de Oostendse Heem- en Geschiedkundige Kring De Plate is voor 2005 vastgesteld als volgt

Aangesloten lid	11 €
Steunend lid	15 €
Beschermend lid: vanaf	25 €

Mogen wij vragen gebruik te maken van het hierbijgevoegd stortingsbulletin.

Jean Pierre FALISE
Penningmeester

door Roger JANSOONE

16. NATIONALE EN INTERNATIONALE STEUN

Om enig inzicht te kunnen krijgen in de evolutie die de nationale en internationale steun aan de bevolking intussen had gekend, en waarin Oostende uiteraard slechts een klein radertje was in het grote raderwerk, is het van wezenlijk belang vooraf dieper in te gaan op de manier waarop in die bewogen periode de politieke kaarten verdeeld lagen zowel in bezet als in onbezet België.

Wij hebben in deze studie aangestipt (cfr Hoofdstuk 6. Aftocht naar Oostende) dat in oktober 1914 Oostende gedurende enkele dagen de feitelijke hoofdstad van België was. Op 7 oktober hadden de Koning en de Belgische regering de vesting Antwerpen verlaten om hun intrek te nemen in diverse gebouwen te Oostende. Doch reeds op 12 oktober vertrokken de Koning, de Belgische regering en een gedeelte van het Corps diplomatique naar Le Havre. In een proclamatie van diezelfde datum liet de regering weten dat, samen met de bondgenoten, de strijd zou worden voortgezet vanuit Frankrijk. Eigenlijk zou de strijd ook worden voortgezet vanuit een klein stukje onbezet België, ergens "Bachten de Kupe", maar dat kon de regering toen nog niet weten, hopen of vermoeden.

De regering had ook een beperkt aantal ambtenaren (meestal topambtenaren en gespecialiseerd kaderpersoneel) met zich meegenomen naar Frankrijk. Er bestond toen nog geen eigenlijk Statuut der Rijksambtenaren (het is pas veel later ontstaan, bij K.B. van 2.10.1937), maar reeds toen werd vrij algemeen als een rechtsbeginsel aanvaard dat een ambtenaar te allen tijde op zijn post moet blijven, ten einde aldus het basisprincipe van de continuïteit van de openbare dienst te kunnen waarborgen. Maar anderzijds kon men ook niet ontkennen dat het overheidsapparaat het beleidsinstrument is van de uitvoerende macht.

Wanneer nu de Koning en de Regering de wijk nemen naar het buitenland ingevolge zeer uitzonderlijke gebeurtenissen en omstandigheden, is het principieel dan ook ergens aanvaardbaar dat zij een aantal naaste medewerkers uit de ambtenarij met zich meenemen. Zo was een later zeer bekende Oostendenaar, nl. Michel SURMONT (Stadssecretaris van Oostende van 1933 tot 1968), gedurende de ganse duur van de oorlog lid van het Bureau van Openbare Werken van de Belgische regering, gevestigd in de elegante badplaats Sainte-Adresse nabij Le Havre. Anderzijds had de Franse regering aldaar eveneens de villa "Roseaie" ter beschikking gesteld van de Koning, doch deze riante woning bleef doorgaans onbewoond omdat de Koning er de voorkeur aan gaf gedurende gans het verloop van de oorlog, in de buurt te blijven van zijn soldaten die streden aan het Ijzerfront.

Na de moordende slag aan de Ijzer in oktober 1914 beschikte de Belgische regering nog slechts over een zeer uitgedund leger van ongeveer 52.000 man. Weinig of geen aandacht werd besteed aan de 32.000 Belgische soldaten die na de val van Antwerpen, in plaats van zich terug te trekken naar Oostende, gevlucht waren naar Nederland, blijkbaar ingevolge een communicatiestoornis tussen de Belgische generale staf en deze troepen, waardoor de indruk was ontstaan dat zij afgesneden waren van het gros van het zich terugtrekkend leger. Dit was in ieder geval een lelijke streep door de rekening van de Belgische regering, want in Nederland werden de Belgische soldaten ontwapend en voor de rest van de oorlog ondergebracht in interneringskampen, die (tussen haakjes) een broeinest werden voor flamingantische en socialistische propaganda.

Niettemin wist de regering vanuit Le Havre geleidelijk de getalsterkte van het Belgisch leger gevoelig op te voeren, zodanig dat tegen het eind van de oorlog het leger ongeveer 250.000 man telde, een echte krachttoer voor een land dat vrijwel volledig bezet is ! Daarbij moet men ook rekening houden met het feit dat niet minder dan 41.110 Belgische militairen sneuvelden , met daarnaast ook nog talrijke gewonden. Dit leger aan het IJzerfront bestond hoofdzakelijk uit Vlamingen, terwijl anderzijds de voertaal in het leger, tot het allerlaagste echelon, uitsluitend het Frans was. Hoe onbegrijpelijk ook, zeker in een vaak zeer precaire oorlogssituatie, er werd helemaal niets gedaan om die gevaarlijke wanverhouding enigszins recht te trekken, ...met alle gevolgen van dien op politiek vlak tijdens en vooral na de oorlog.

De zeer krachtdadige regering in Le Havre was immers zeer autoritair en dulde geen tegenspraak. Alle nieuwlichterij was uit den boze, en in ieder geval "puisque l'heure est grave" moest alle aandacht gaan naar de Belgische oorlogsinspanning en naar de eindoverwinning en de bevrijding van het dierbaar vaderland.

Aldus is er al vlug een tweespalt ontstaan tussen "le pays réel", want – hoe dan ook – dat was het bezet België, en anderzijds een Belgische regering die langzaam maar zeker ergens op een andere planeet begon te leven. Gedurende vier jaar zou de regering de Broqueville vrijwel zonder enige controle kunnen werken vanuit Le Havre. België was trouwens van alle oorlogvoerende democratische landen de enige staatkundige entiteit waar zelfs geen rompparlement enigszins greep en controle had op het politiek gebeuren. Ook dit zou zich later wreken. Bij ontstentenis van een parlement heeft de regering, steeds balancerend op de rand van de rechtsonzekerheid , uitsluitend gewerkt eerst op grond van koninklijke besluiten en later enkel nog met "Besluitwetten" (een letterlijke vertaling uit het Frans "Arrêtés-Loi").

Deze vrij summiere toelichting op een zeer complexe politieke samenhang is wel van belang om beter te kunnen begrijpen wat er intussen op politiek vlak in bezet België gebeurde. Want, spijs de ijzere greep van het Duitse "gouvernement-generaal" op het bestuur van land en volk, waren er in bezet België al vrij vlug krachten actief geworden die allengs een politiek tegengewicht zouden gaan vormen tegenover de bezettende overheid. Dit werd in de hand gewerkt door het onvermogen van het militair bewind om het Belgisch overheidsapparaat en de Belgische justitie vlot en soepel in werking te houden, aangescherpt ook door de bestendige politieke onenigheid in Berlijn omtrent de te voeren "Belgienpolitik" (bovendien nog doorkruist door een aparte "Flamenpolitik"). Bovendien werden de Duitsers (trouwens ook in eigen land) geconfronteerd met voedselschaarste, prijsstijgingen, woekerprijzen en inflatie. De Duitse militaristen hadden duidelijk van economie in crisistijd geen kaas gegeten, om dan nog niet te gewagen van sociaal beleid en humanitaire hulp.

Er lag hier dus een brede weg vrij voor eigen Belgische initiatieven, die ofschoon wantrouwig bekeken van Duitse zijde, van die kant anderzijds ook niet onmiddellijk in de kiem werden gesmoord of krachtdadig werden onderdrukt. Eigenlijk leek het er aardig op dat het militair bestuur in casu liever uitging van het principe "Baat het niet, het schaadt niet". En in 1914 konden zij onmogelijk vermoeden dat het "Nationaal Hulp- en Voedingscomité" (N.H.V.C.), ontstaan reeds eind augustus 1914, gaandeweg zou uitgroeien tot een min of meer officieuze regering in bezet gebied, beschikkend over een doeltreffende structuur en een netwerk van ruim 125.000 agenten en medewerkers.

Alles draaide hierbij om de bevoorrading, d.i. voedselvoorziening en levering van brandstof tijdens de wintermaanden, minimale behoeften waaraan moet kunnen worden tegemoet gekomen om te overleven in barre tijden. Het kan misschien cynisch klinken, maar het feit dat in 1914 niet minder dan ruim 600.000 Belgen de wijk genomen hadden naar het buitenland (Engeland, Nederland en Frankrijk), betekende concreet 600.000 mensen minder die moesten voorzien worden

van voeding en verwarming! Dat zijn immers zeer nuchtere uitgangspunten bij een crisisbeleid, waarbij alle beetjes kunnen helpen ...

Reeds kort na het uitbreken van de oorlog was de broodprijs gevoelig omhoog gegaan, en in 1914 was het dagelijks brood nog steeds het hoofdbestanddeel van het menu van de kleine man. Aldus moest een steeds groter deel van het gezinsinkomen besteed worden aan aankoop van brood, althans voor zover er bij de bakker brood op de plank lag.. Ook was er een toenemende verslechtering van de voedingswaarde van het oorlogsbrood, daar het gaandeweg minder tarwe of rogge ging bevatten.

In dit samenspel van diverse crisiselementen heeft het spook van de werkloosheid zeer hard toegeslagen. Weliswaar begonnen eind 1914 veel ondernemingen terug met hun productie, maar wegens gebrek aan grondstoffen en/of ingevolge industriële ontmanteling ten voordele van Duitsland, werd dit al spoedig een massale flop. Uiteindelijk werkten enkel nog de steenkolenmijnen. In 1915 waren reeds 640.477 personen zonder werk, d.i. meer dan de helft van het industrieel arbeidspotentieel, en dit zonder enige vorm van werkloosheidsuitkering. En in 1918 (en trouwens ook nog in 1919) trof werkloosheid in sommige streken ruim 90 % van de bevolking !

Algemeen mag dus worden aangenomen dat gedurende de bezetting de kleine man in België het zeer zwaar te verduren kreeg, geconfronteerd met voedselschaarste, massale werkloosheid, verlies aan inkomen, verlies aan koopkracht, stijgende levensduurte, e.d. Indien de toestand in Oostende kennelijk (zij het niet bestendig) iets beter leek te zijn, dan moet dit vrijwel uitsluitend aan de visserij worden toegeschreven.

De verpauperde massa in België is uiteindelijk niet verhongerd omdat vanuit de nationale steunverlening, met name eerder vernoemd N.H.V.C., ook een internationale hulpactie op gang gekomen was, via de "Commission for Relief in Belgium", op 22 oktober 1914 te Londen opgericht op initiatief van de Amerikaanse zakenman Herbert Hoover. Aldus werden duizenden tonnen voedingswaren (vooral Amerikaanse tarwe) naar België verscheept. Doch dat ging slechts met redelijk goed gevolg zolang de U.S.A. neutraal bleven, en het werd uiteraard aanzienlijk moeilijker toen de Amerikaanse regering op 6 april 1917 aan Duitsland de oorlog verklaarde, vooral ingevolge de "onbeperkte duikbootoorlog" vanwege de Kriegsmarine.

Binnen die verpauperde en verbitterde massa begon het steeds meer te rommelen. Het was dan ook ondenkbaar dat de verregaande ontberingen van de kleine man niet zouden uitlopen, na de oorlog, in een grondige verruiming van politieke en sociale rechten. De kleine kern van reële machthebbers in bezet en onbezet België waren zich hiervan goed bewust, en meer bepaald ook van het feit dat de toegevingen die zouden moeten volgen, het voor het "establishment" vitale evenwicht (en vooral overwicht !) niet te veel op de helling zou mogen zetten. Het is in ruime mate tegen die politieke achtergrond dat de globale steunverlening ten behoeve van die kleine man moet gezien worden. Enkel de bijdrage hiertoe vanwege de visserij was een politiek "neutraal" gegeven, heel eenvoudig omdat het hier ging om een strikt plaatselijk initiatief.

(wordt vervolgd)

**ANTONY-FOTO'S UIT HET MUSEUM VOOR SCHONE KUNSTEN OVERGEDRAGEN
AAN HET STADSARCHIEF OOSTENDE**

**EEN ICONOGRAFISCHE GOUDMIJN VOOR HET OOSTENDE VAN HET
INTERBELLUM (4)**

door **Norbert HOSTYN**

Nr. 250731/12

Kruispunt Adolf Buylstraat-Christinastraat, zicht richting Zeedijk.
Opname bij nacht.

Nr. 290731/4

Petit Paris.

Links: Torhoutsesteenweg; midden: huizenrij tussen Torhoutsesteenweg en Nieuwpoortsesteenweg;
rechts: Nieuwpoortsesteenweg.

Speciaal te melden : stadstram, verkeersregelende agent, paviljoentje van de riooldienst op het
"eilandje", roomijskar en elektrische verkeerslichten.

Nr. 100831/1

Sint Petrus en Pauluskerk en Monument Gesneuvelden WO-I.
Artistieke sfeeropname bij nacht.

Nr. 100831/7

Zicht op de Kapellestraat vanaf het Wapenplein.

Artistieke opname bij nacht, over de straat hangt een spandoek; publiciteit voor het IJzer-panorama.

Nr.100831/-

De Leopold-II-laan.
Sfeerbeeld bij nacht.

Nr. 200831/1

Kinderfeest in het Casino-Kursaal.
Locatie: de Concertzaal.

Nr. 200831/3

Restaurant en balzaal in het Casino-Kursaal.

Nr. 210831/4

Oudjes op bank in het stadspark.

Nr. 280831/5

Oudjes op bank in het Leopoldpark.

Nr. 31131/4

Schoolschip "Stroombank" van de Loodsdiensten uit Antwerpen.

1932

Stoet ter ere van de 100-jarige Mevrouw Delaere.

Locatie: de Torhoutsesteenweg ter hoogte van de Blauwkasteelstraat.

Nr. 270332/01

Tribune van de velodroom.

Nr. 280332/1

Het schoolschip "L'Avenir" onder volle zeil.

Opname van op de Zinnia.

Nr. 240432/1

Wielervedstrijd in de Velodroom

Start van de renners.

Eén van de renners is S. Maes.

Nr. 240632/4

Draaibrug over het afleidingskanaal (huidige Brandariskaai) nabij het eerste handelsdok.

De foto toont een site die plus-minus overeenkomt met het verlengde van de huidige Leopold III-
laan richting Station.

Nr. 240632/1

Brug tussen de tweede en derde handelsdok (de zogenaamde St. Jansbrug).

Rechts een gedeelte van de scheepswerven in het derde handelsdok.

De foto is genomen naar het zuiden.

Nr. 240632/2

De Kapellebrug, het Oude Station en het Ernest Feysplein.

Nr. 240632/5

De Noordelijke Demey-brug met daarachter de Zeevaartschool.

Nr. 240632/6

De Zuidelijke Demey-brug met links achter het Bestuursgebouw van de haven.

Nr. 240632/7

De brug tussen het vlotdok (links) en houtdok (rechts).

Foto genomen richting "De Bolle".

Zeer interessant zicht op deze totaal veranderde wijk.

Op het huis "De Bolle" ziet men nog effectief de globe staan waaraan het gebouw zijn bijnaam
dankte.

Nr. 240632/8

Brug in de Tweebruggenstraat in het havengebied.

Nr. 300632/6

Nr. 300632/7

Nr. 300632/8

Nr. 300632/9

Nr. 300632/10

Nr. 300632/11

Panorama van 360° van de Opexwijk (Vuurtorenwijk).

Vormt samen met foto's 7 t/m 11 het totaalpanorama van 360°.

Opname van op de Watertoren van de Opex-wijk

Nr. 30732/6

De vissersboten O.4 en O.1 feestelijk bevlagd op zee vóór het Kursaal (tijdens de Zeewijding).
Achtergrond: Albert I-Promenade vanaf de Hertstraat tot bijna Kemmelbergstraat.

Nr. 170732/14

Het publiek in het Casino tijdens een concert.

Nr. 210732/1

Nr. 210732/2

Nr. 210732/3

Nr. 210732/4

Nr. 210732/5

Nr. 210732/7

Nr. 210732/9

Nr. 210732/11

Balzaal van het Casino-Kursaal met decor rond het thema "Cubaanse nachten/Nuits Cubaines".
Het decor werd geschilderd door Félix Labisse, die ook de affiche tekende..

Nr. 210732/13

Ingang gezien vanuit de tuin van het Casino-Kursaal.

Nr. 10832/1

Nr. 10832/2

Verkiezing "Miss Univers"

Locatie: Casino-Kursaal.

Nr. 150832/3

Pier te Blankenberge.

Nr. 250832/1

Travestie-wedstrijd voor kinderen.

Locatie: Casino-Kursaal.

Nr. 221032/1

Zicht op de nieuw gebouwde Zeevaartschool¹ nabij de Demeybrug.

1933

Nr. 290533/10

De Alfons Pieterslaan.

Kruispunt met Rogierlaan en Antwerpenstraat.

Foto genomen richting Petit Paris.

Nr. 290533/11

De Alfons Pieterslaan.

Kruispunt met de Rogierlaan.

Foto genomen richting centrum.

Nr. 180633/1

Marktdag op het Wapenplein (promotiestand Oostends mineraalwater).

1

Op de voorgrond notabelen, te herkennen: Burgemeester Moreaux (onder het woord "verre") met links van hem de Heer Smissaert en de Heer Devriendt (Internationale Boekhandel; met krukken).

Nr. 250633/3
Het Bloemenuurwerk¹.

Nr. 140833/8
Wellingtonrenbaan (zicht op de tribune).

Nr. 180733/3
Achterkant van het Hotel Continental.

Nr. 270833/24
Leopold II-laan, Bloemenuurwerk² en Leopoldpark.

Nr. 290833/15
Kinderen aan zee.
Artistiek beeld in tegenlicht.
Strand van Knokke ???

Nr. 30933/1
Vlaamse Jaarmarkt (=braderie).
Groepsfoto vóór Modehuis Lingier.
Alfons Pieterslaan (?)
Herkenbaar tussen de personages: Schepen Vroome (met deukhoed boven het woord Oostende).

Nr. 30933/4
Vlaamse Jaarmarkt.
Groepsfoto Alfons Pieterslaan.
"Hier staat Verstraete op de straate om te verkopen zonder bate"

Nr. 30933/5
Vlaamse Jaarmarkt.
Achtergrond: café Moderne, groepsfoto.

Nr. 30933/7
Vlaamse Jaarmarkt.
Groepsfoto: achtergrond: "Café Mannekenvere", Alfons Pieterslaan.

Nr. 30933/11
Vlaamse Jaarmarkt.
Personen poserend vóór "Café Moderne", Alfons Pieterslaan.

Nr. 30933/13
Vlaamse Jaarmarkt.
Verkoopster van juwelen in Hollandse klederdracht.
Artistieke opname in tegenlicht.
Locatie: Alfons Pieterslaan, de huizenblok zichtbaar rechts achter is deze tussen de Ieperstraat en de Romestraat.

---

¹ BGO/3.902, 4.006, 6.198

² BGO/3.902, 4.006, 6.198

Nr. 30933/18
Braderie op de Alfons Pieterslaan.
Fruitverkoopster. In de achtergrond kruispunt Petit Paris.

Nr. 121133/7
Receptie ter gelegenheid van de ontvangst van de nieuwe Gouverneur Hendrik Baels.
Toespraak van Burgemeester Moreaux.
Van links naar rechts:
Staande: Albert Vroome, feestbestuurder; zittend: stadssecretaris Michel Surmont, Schepen Emile Vroome, X. (Kolonel van het derde Linieregiment), Burgemeester Moreaux; staande: Gouverneur Baels, Schepen Dr. Verhaeghe, Ollivier (Oostende afgevaardigde), X. (Schepen) (half verdoken), staande vooraan: deurwachter, Antoine Boddaerts.
Locatie: Kursaal.

Nr. 121133/08
Receptie ter gelegenheid van de ontvangst van Gouverneur Hendrik Baels.
Groepsfoto van de aanwezigen.
Locatie: Kursaal.

Nr. 141233/04
Winterstemming in het Leopoldpark¹.

Nr. 141233/5
Winterstemming in het Leopoldpark².
Zichtbaar in de achtergrond: een verdwenen sculptuur, een hert voorstellend.

Nr. 231233/1
Toespraak van Koning Albert-I. tijdens proclamatie van het Landjuweel
Van links naar rechts: onbekend, Schepen Verhaeghe, onbekend, Koning Albert-I, Stadssecretaris Michel Surmont, Burgemeester Moreaux.
Locatie: Stadsschouwburg
(Naar alle waarschijnlijkheid het laatste bezoek van Albert I aan Oostende : hij overleed nog geen twee maanden later)

Nr. 231233/2
Koning Albert-I in de Koninklijke loge van de Stadsschouwburg
tijdens de proclamatie van het Landjuweel³

Nr. 261233/1
Kerstfeestje voor jeugdorganisatie.
Locatie: onbekend.

1934

Nr. 170234/1
De concertzaal van het Casino-Kursaal versierd voor het Bal du Rat Mort⁴.
Opmerking : Dit bal werd voortijdig afgebroken toen het overlijden van Koning Albert I bekend raakte.

---

¹ BGO/6.201

² BGO/6.201

³ Zie : N. HOSTYN, Gella Allaert, in : De Plate, april 2003.

⁴ BGO/4.332

Nr. 190534/1

Groepsfoto n.a.v. vliegmeeting op het vliegveld
In het midden: Schepen Emile Vroome.

Nr. 150634/20

Vissersvrouwen en toeschouwers op de Visserskaai.

Nr. 280634/6

Vissersvrouw met visbennen nabij de oude vismijn (vulgo "de cierk").
Artistieke opname.

Nr. 30734/23

Bezoek van Gouverneur Hendrik Baels aan de Kunsttentoonstelling in het Casino-Kursaal.
Te herkennen: 2de van links: Gouverneur Hendrik Baels.
De overige personen zijn niet geïdentificeerd.

Nr. 30734/28

Volksmensen vóór een muur.
Artistieke opname.
Locatie: niet herkenbaar.

Nr. 100734/30

Nettenbreiers op de kaai.
Artistieke opname.

Nr. 130734/27

Blinde krantenventer aan de hekkens van het Casino-Kursaal.

Nr. 290834/23

Artistieke opname van vis in de vismijn.
Opname in tegenlicht.
(foto genomen tijdens de allerlaatste weken dat deze vismijn nog als dusdanig functioneerde)

Nr. 20934/21

Volks straatafereeltje waarschijnlijk tijdens een braderie.
Locatie: onbekend (Wapenplein? Alfons Pieterslaan?).

Nr. 100934/20

Nr. 100934/21

Binnenzicht in de oude vismijn¹ (vulgo "de cierk").
Artistieke opname.
(foto's genomen tijdens de allerlaatste dagen dat deze vismijn nog als dusdanig functioneerde)

Nr. 110934/26

Buitenzicht van de oude vismijn² (vulgo "de cierk") met op het voorplan pittoresk tafereel met visverkopers.
Op de achtergrond links: de huizen van de visserskaai.
(foto genomen tijdens de allerlaatste dagen dat deze vismijn nog als dusdanig functioneerde)

---

¹ BGO/3.285, 3.287

² BGO/3.285, 3.287

1935

Nr. 90335/2

De concertzaal van het Casino-Kursaal versierd voor het Bal du Rat Mort.

Nr. 300335/2

Groepsfoto directie en personeel Huis Valcke¹ (IJzerwaren).

Locatie: Zaal Piessen (Hotel Cosmopolite op Vindicivelaan ?).

Nr. 100635/23

Gezicht op het complex van het oude Gasgesticht² vanuit het Leopoldpark.

De straat met de muur waarop affiches gekleefd zijn is de Euphrosine Beernaertstraat.

Artistieke opname.

Nr. 70735/21

Nr. 70735/32

Nr. 70735/33

Miss-verkiezing op het strand.

Nr. 70735/34

Miss-verkiezing op het strand.

De persoon op het voorplan is Schepen Emile Vroome.

Nr. 70735/31

Miss-verkiezing op het strand.

Nr. 250735/1

Kinderpret op het Groot Strand.

Nr. 40835/2

Zicht op het Groot Strand, Kursaal en hotels tussen de Westhelling en de IJzerstraat (Hotel Wellington en Hotel Helvetia).

Op het voorplan de vlag van: "Les Ours" (kinderspeelplein; het latere "Les Dauphins").

Nr. 110835/1

Zangrecital in het Casino-Kursaal.

Links vooraan: orkesttribune.

Nr. 110835/7

Idem.

Zicht vanuit het publiek op de orkesttribune.

Nr. 150835/8

Zicht op de nieuwe badinstelling onder de Zeedijk³.

Nr. 300835/2

Hotel Thermes (in de volksmond Kanonhotel), hoek H. Serruyslaan-Aartshertoginnestraat.

---

¹ BGO/0.442, 2.464

² BGO/2.436

³ BGO/3.837, 3.838, 4.125

In de diepte van de Aartshertoginnestraat: hoek Jozef II-straat en dak en toren van de Dominikanenkerk (één van de zeldzame opnames van de Aartshertoginnestraat).

Nr. 81035/3

Werken in de haven op het Oosteroever¹ (aanleg van nieuw visserijdok).

Op de achtergrond : de vuurtoren.

Nr. 81035/4

Idem.

Op de achtergrond : de vismijn².

Nr. 61135/4

Nr. 61135/3

Nr. 231135/1

Nr. 231135/5

Idem.

Nr. 221235/1

Begrafnisstoet (?) ter hoogte van Petit Paris.

Interessante foto omwille van het zicht in de Alfons Pieterslaan, de huizenrij tussen de Alfons Pieterslaan en de Koninginnelaan en het "eilandje" met het wachthuisje van de politieagent en het paviljoentje van de riooldienst.

1936

Nr. 30236/1

Overzicht havenwerken.

Opname van op de vuurtoren.

Vooraan rechts: de slipway, op de achtergrond : panorama van de stad.

Nr. 90236/5

Groepsfoto vóór Oostends Socialistisch Volkshuis.

Groep niet geïdentificeerd.

Locatie: Jules Peurquaetstraat?

Nr. 240236/3

Carnavalsgroep "Kaartspel", kaartersmaatschappij "Aigle".

Locatie: Wapenplein.

Nr. 290236/2

De concertzaal van het Casino-Kursaal tijdens het "Bal du Rat Mort"³.

Nr. 290236/5

De concertzaal van het Casino-Kursaal versierd voor het "Bal du Rat Mort".

Nr. 290236/6

De concertzaal van het Casino-Kursaal met het decor voor het "Bal du Rat Mort".

---

¹ BGO/3.043

² BGO/3.004

³ BGO/4.332

VERDWENEN GROEN IN OOSTENDE

door **Omer Vilain**

Als men het sedert de jongste driekwarteeuw verdwenen groen uit het Oostendse stadsbeeld overschouwt dan is dat wel verbijsterend veel. Grote stukken groen zijn bouwgrond geworden, kleinere plantsoenen en tuintjes zijn om diverse redenen zo maar dichtgeplaveid.

We hebben een kleine poging gedaan om die spijtige vermindering van het groen op ons stedelijk grondgebied eens in herinnering te brengen.

- Het Maria-Hendrikapark: van de oorspronkelijke 50 ha blijven er nog amper 35 over. Villa's, velodroom, parking, jeugdorp, ontmoetingscentrum, de Geuzetorre, Blauw Kruis, enz... hebben van het Bosje een steeds kleiner park gemaakt.
- De weiden en "bilken" die her en der in de randwijken gelegen waren zijn bouwgrond geworden. In de omgeving van de vroegere "Soldatenberg" waren er veel weiden. Gelukkig heeft men daar toch een groene zone aangelegd. Vroeger zag men paarden in de "bilk" van de Spaarzaamheidstraat en de Dr. Verhaeghestraat en ook koeien in de weide van het Sint-Janshospitaal en op de wijken Stene, Mariakerke, Meiboom, Konterdam, enz.
- Op het Oud Vliegveld op Stenes grondgebied werden huizen, loodsen en accommodaties voor voetbalvelden aangelegd.
- Kleine perkjes met bloemen en gras verdwenen uit het stadsbeeld, zoals in een deel van de Van Iseghemlaan tussen Vlaanderenstraat en Hofstraat, in het nu geplaveide gedeelte vóór het monument van Leopold II op de Zeedijk, op het Léandre Vilainplein vóór de Peperbusse. Ook een gedeelte van het perkje van het Conscienceplein nabij de Conscienceschool en het plantsoen van het vroegere Stationsplein (nu Ernest Feysplein).
- De toegang langs de Van Iseghemlaan tot het Kursaal was één prachtig bloemenpark. Het verdween met de bouw van de na-oorlogse Kursaal voor parkeerplaatsen.
- Het grote gras- en bloemenperk vóór de Sint-Petrus en Pauluskerk is geplaveid geworden en het haagje rond het beeld van Paster Pype verdween.
- De groene duinengordel, die Oostende vanaf de Wellington Hippodroom had, is onverbiddeijk ten prooi gevallen aan de grote flatgebouwen en vakantiehuisen. We vrezen dat zoiets aan de overzijde van de haven ook aan het gebeuren is.
- De aanleg van het Albertpark tussen de Northlaan en de Aartshertogstraat werd na de dood van Koning Leopold II en de Eerste Wereldoorlog stilgelegd en verwaarloosd. De vijver werd gedempt. Er kwam een voetbalterrein met tribunes, een Businesscentrum en een Mediacenter in de plaats.
- De prachtigste tuin die Oostende ooit had lag achteraan de Koninklijke Galerijen langs de Koningin Astridlaan; Nu staan er het Thermen Paleis, het Stedelijk Zwembad en verschillende autoparkings.
- Vroeger waren er sierlantarens die op meer dan 2 meter hoogte bloembakken hadden en 's zomers met geraniumplanten versierd waren; dit was zo langs de Albert I Promenade, het

Kursaalplein, de Leopold II laan en de Konginnelaan (de brandweer kwam 's zomers die bloeiende planten ieder avond water geven).

- Ten slotte moeten we ook nog het Leopoldpark vermelden dat een gedeelte verloor aan de dubbele autobaan en de openlucht- en ondergrondse parking.

We weten dat dit lijstje zeker aangevuld kan worden. Maar erg vinden wij dat nog op sommige wijken, zoals op Mariakerke, het ene voortuintje na het andere verdwijnt om geplaveid te worden en te dienen als privé-parking. Zo worden mooie tuinwijken banale parkeerstraten.

Komt er ooit nog kentering of wordt Oostende nog méér een bakstenen- en betonnen stad? Wij weten dat we nostalgisch onze bijdrage gemaakt hebben, doch dit komt omdat we steeds van Oostende hebben gehouden en blijven houden.

Mariakerke-Bad: zicht op het nieuw park

Van Iseghemlaan

De tuin van het Casino

Panorama van het strand

Inleiding:

Ondanks een oproep in het Oostendse informatieblad "De Grote Klok" (augustus 2004, p.2) o.d.t. "Foto's van 08.09.1944", kon geen kleine gelegenheidstentoonstelling meer georganiseerd worden. Wie bevrijding zegt, heeft het over "bevrijders". In ons rijk archief diepten wij een lijst op van Oostendse personen die in de Britse R.A.F. mede instonden voor onze vrijheid (schenking Mevr. Josette DEMEY-BENS, één van onze leden). Wij zijn hen heel veel dank verschuldigd en blijven hen indachtig.

Onze kring beschikt ook over een lijst met (ruim 200) personen die, als inwoners van Oostende, dienden bij de Royal Navy, Belgische sectie. Ook deze opsomming wordt uit piëteit afgedrukt.

Emile MISSAERT

INWONERS VAN OOSTENDE DIE DIENDEN BIJ DE ROYAL AIR FORCE 1940-1945 GROOT-BRITANNIË

MANNEN IN DE R.A.F.

1. BAECKE, Arnold G. († Bevergern, Duitsland 01/04/1945)
2. BOELS, H.
3. BORREY, Raymond
4. BOVIT, Edgard
5. CARTON, Jan
6. CHAPEL, Emiel
7. CREKILLIE, Armand
8. DEBROCK, Fernand C.G. († Ancerville, Frankrijk 14-15/07/1944)
9. DE CLERCK, Medard
10. DECOUSSEMAEKER, August
11. DE DEKEN, Fernand
12. DELEY, Gerard E.
13. DE ROO, Georges
14. DE RYCKER, Louis
15. DYSERINCK, Louis
16. EVERAERD, Polydoor, A.
17. FRANCOIS, Robert
18. HANZE, Guy
19. HINDERICKX, Jacques
20. LAFORCE, A.G.
21. LIEVENS, François
22. MEYERS, Léo
23. MONTENY, Léopold
24. SAVOYE, John
25. SERRUYS, Raoul († near Buxton, Groot-Brittannië 25/04/1945)
26. SCHOOLMEESTER, Georges
27. SMISSAERT, F.
28. THOON, Maurice
29. VAN HESTE, Roger
30. VAN HUYS (E?), Maurice
31. VAN LOOCKE, Léon R.

32. VERHAEGHE de NAYER, Georges
33. WILLEMS, André
34. ZEEBROECK, Jérôme

VROUWEN IN DE R.A.F./W.A.A.F.

1. BENS, Josette (echtg. DEMEY)
2. BLY, Jacqueline, (echtg. OFFENBERG).
3. DUINSLAGER, Célestina (echtg. GODDERIS)
4. FREY, Rebecca
5. GODDERIS, Maria

† = gesneuveld bij diensttaak

INWONERS VAN OOSTENDE DIE DIENDEN BIJ DE ROYAL NAVY BELGISCHE SECTIE

ABIVEN, Jean
 ALLARY, Julien
 ASSELOOS, Théo
 BAETE, Gilbert
 BAUWENS, Carolus
 BEERNAERT, Alberic
 BEUREN, Raymond
 BEIJEN, Guillaume
 BLOMMAERT, Alfred
 BLONDE, Oscar
 BOERHAVE, Henri
 BOGAERT, André
 BOUSSEMAERE, Henri
 BREEM, Eduard
 BRISSINCK, Fernand
 BRISSINCK, Laurent
 BROUCKE, Alfons
 BRUNEEL, Charles
 BRUIJNEEL, Désiré
 BULTEEL, Charles
 BULTEEL, Oscar
 BULTEEL, Remi
 BUSSERS, G.
 CALEMYN, Henri
 CALLIER, Edgard
 CHRISTIAEN, Frans
 CHRISTIAEN, Hector
 CLOET, Maurits
 COCKAERT, Marcel
 COGGHE, Gabriël
 COGGHE, Léon
 COGGHE, Raymond
 COOPMAN, Frans

CORNILLIE, Roger
CUYPERS, A.
DAEMS, Isidore
DE BRUYNE, Albert
DEBUY, A.
DECLERCQ, Alphonse
DECOSTER, Ferdinandus
DECROP
DECKMIJN, T.
DEGRUYTER, Richard
DEHONDT, Arthur
DELEY, Alphonse
DELEY, Franciscus
DELEY, Juvenal
DEMEESTER, Albert
DE MOERLOOSE, Victor
DENTANT, Petrus
DEPAUW, Lodewijk
DE PRINCE, Edouard
DERUDDER, H.
DE RYCKE, August
DE RYCKE, Desiderius
DESCAMPS, Pierre
DESMET, Joseph
DESOMER, Maurice
DEVEY, David
DEVINCK, Desiderius
DEVINCK, Pierre
DEVOS, Albert
DEVRIENDT, Louis
DEVUYSE, Marcel
DEWILDE, Léon
DUA, Constantinus
DUYCK, Herman
FONTEYNE, Léon
FRETIN, Gerard
GELDHOF, Léo
GESELLE, Alexander
GHYS, Jozef
GODDIJN, Roger
GODERIS, A.
GOORMACHTIG, Gustave
GRYS, Eugène
HALLEMESCH, Louis
HANSENS, Juliaan
HEINDERSON, Georges
HEIRE, Alphonse
HERREMAN, E.
HODELET, Théo
HOORNAERT, Richard
HUBRECHTSEN, Robert
HUBROUCK, Albert

HUYS, Robert
JANSSENS, Richard
JOLYT, Léopold
JORDI, François
KLUTSCH, Antoon
KOOY, Herman
KOOY, Théo
LAMBERSY, Alfred
LAPLACE, Raphaël
LAUWEREINS, Jacques
LAUWEREINS, Joseph
LAUWEREINS, Willy
LENAERS, Arthur
LEPEIRE, Georges
LIBERT, W.
LUCA, P.
LUS, Charles
LUS, Gustave
LUSYNE, Henri
LUSYNE, Petrus
MAHIEU, Charles
MAJOR, Emile
MAKELBERGE, G.
MALDEGHEM, E.
MERTENS, François
MOEYART, Ed.
MOMMENS, Maurice
MOMMERENCY, Wilfried
MOYAERT, Richard
MUSSCHE, Albert
NAESEN, Georges
NOULEZ, Gerard
OCKET, Joseph
PAUWELS, Louis
PAUWELS, Marcel
PIERRE, E.
PIERRE, Gustave
PIERRE, Maurits
PINCKET, Camil
POPPE, Robert
PROVOST, Alfred
QUYO, Wilfried
RASSAERT, Georges
RAU, Charles
RAU, Marcel
REGOUDT, André
RYNAERT, Juliaan
ROGIERS, Hendrik
ROGIERS, L.
ROMAN, Ernest
ROMAN, Louis
ROUZE, Maurice

RYCKIER, Willy
SABBE, Léopold
SABBE, Victor
SANDERS, Norbert
SCHOOLMEESTER, Marcel
SCHUYESMANS, R.
SERIE, Frans
SLEUYTER, F.
SMAGGHE, P.
SMISSAERT, R.
SOREL, Clément
STORMS, Frans
THEYS, Frans
THEYS, Henri
TOURLEMAIN, Gérard
TRAVERSIER, Albert
TROISPONT, André
VAN BESIEN, C.
VAN BESIEN, L.
VAN BEVEREN, Emile
VAN BILLEMONT, Alex
VAN BILLEMONT, Hendrik
VAN BLAERE, A.
VAN DE CASTEELE, Emile
VANDEKERKHOVE, Léon
VANDEKERKHOVE, Oscar
VANDENBERGHE, Roger
VANDENBOSCH, J.
VANDENKERKHOVE, August
VAN DER WAL, Frans
VAN DER WAL, Robert
VANDEWALLE, Pierre
VANDEWYNCKELE, C.
VANDIERENDOUNCK, T.
VANHOVE, Raphaël
VAN OVERSTRAETEN, C.
VELTHOF, Arthur
VENDELS
VERBIEST, Arthur
VERBURGH, Richard
VERCOUTER, Marcel
VERCRUYSE, Ernest
VERHAEGHE, Victor
VERHULST, Charles
VERMEERSCH, C.
VERMEERSCH, Charles
VERMEYLEN, Albert
VERMEYLEN, Edouard
VERMOOTE, Fernand
VERVLIET, Anton
VIAENE, Marcel
VIJNCK, A.

VILEYN, Arthur
VILEYN, Raphaël
VINCK, Juliaan
VINCKE, Georges
VLAMYNCK, G.
VOLLEMAERE, A.
WILLAERT, Petrus
YDENS, Albert
ZOETE, Marcel
ZWERTVAGHER, Jacques
ZWERTVAGHER, Marcel

Kunstschilder Jacques Schyrgens: een verloren zoon?

door **Jean HUYS**

In de jaren na de tweede wereldoorlog maakte Jacques Schyrgens naam als opkomend talent in het artistieke milieu van Oostende. Hij leek zich een vaste stek te veroveren als kunstschilder. Maar plots werd het stil rond deze jonge kunstenaar: geen tentoonstellingen meer, geen recensies ... Schyrgens emigreerde naar Canada. Over wat daar van hem terecht kwam, viel niets meer te vernemen. Een verloren zoon?

Geboren te Elsene op 8 januari 1923 groeide Jacques Schyrgens op als oudste van vier kinderen in het kunstminnende gezin van Antoine Schyrgens¹ (°Luik 1890) en Simone-Marie Colsoule (°Luik 1895). Vader Antoine Schyrgens was architect van opleiding maar uitte zich vooral als kunstschilder. Vanaf de jaren 30 speelde hij een actieve rol in het Oostendse kunstleven. Hij schilderde en stelde meermaals zijn werk tentoon (vooral marines, portretten en straattaferelen, veelal in aquarel uitgevoerd). Samen met Alfons Blomme en Gustaaf Sorel blies hij in 1934 de verkommerde Oostendse Kunstacademie nieuw leven in, hij was leraar aquarel aan de herboren kunstacademie² en schreef jarenlang een kunstkroniek voor het weekblad 'Le Littoral'³. Hij was bevriend met de coryfeeën van de toenmalige kunstscène in Oostende: James Ensor, Alfons Blomme, Gustaaf Sorel, Alice Frey, Emiel Bulcke, Jan De Clerck ... In 1957 publiceerde hij zijn memoires 'Le monde inconnu des artistes'. Hij overleed in Oostende op 22 december 1981 en werd er zo goed als onopgemerkt begraven.⁴

Zijn zoon Jacques Schyrgens trad al jong in de voetsporen van zijn bewonderde vader.⁵ Hij volgde eerst een kunstopleiding aan de stedelijke kunstacademie van Oostende⁶ en ging zich later

---

¹ Hostyn Norbert, Vergeten Oostende kunstschilders - XLIV: Antoine Schyrgens, in De Plate 84/12, p. 20-207.

² NH (Norbert Hostyn), in Bonneure F. e.a., Lexicon van de Westvlaamse beeldende kunstenaars, deel 1 (Kortrijk 1992), p. 112

³ Brief dd. 25.06.2003 van J. Schyrgens aan J. Huys

⁴ Hostyn Norbert, Antoine Schyrgens 1890-1981, in De Plate, 82/3, p. 6

⁵ "ce grand artiste si généreux et enthousiaste des choses de la vie qui a eu une longue carrière comme artiste mais aussi comme critique d'art" (brief dd. 25.03.2003 van J. Schyrgens aan J. Huys)

⁶ In het gewone dagonderwijs aan het Onze-Lieve-Vrouwecollege had de Franstalige Schyrgens het aanvankelijk moeilijker. Uit een palmares van het schooljaar 1935-36 blijkt dat hij in het 6e leerjaar B weliswaar het hoogste cijfer kreeg voor gedrag, maar dat hij in totaal de 18^e plaats behaalde op 19 leerlingen, met als beste vak tekenen (4^e plaats) en lezen en voordragen Frans (9^e plaats). Minder goed ging het hem af in andere vakken als 'Vlaamsch' (18), zang (18) of 'lijfoefeningen' (15). Volgens het palmares van het schooljaar 1938-39 behaalde hij in de 6^e Latijnse klas een 2^e plaats voor Frans en een 3^e plaats voor tekenen. (Met dank aan Roger Timmermans die deze gegevens bezorgde).

bijscholen in het buitenland, eerst in de Studio Serge Mako in Parijs (studie anatomie), daarna in Rome waar hij 3 jaar lid was van de Associazione Artistica Internazionale, nog later met stages in Spanje, de Verenigde Staten en Mexico.¹ Reeds vroeg kwam hij met zijn werk naar buiten en oogste hij lof naar aanleiding van individuele en groepstentoonstellingen in binnen- en buitenland.

Individuele tentoonstellingen

- 1946 Brussel, Paleis voor Schone Kunsten—Cercle Belge de la Librairie
- 1946 Oostende, Galerie Océan
- 1948 Oostende, casino (in de schouwburg)

Groepstentoonstellingen:

- 1945-46 Oostende, Studio Gallery
- 1946 Auch (Fr.), Salon des Intellectuels
- 1949 Den Haag (Ned.), Panorama Mesdag
- 1951 Namen, Exposition d'Art et de Folklore

Vrij vlug al oogste hij gunstige kritieken. Kunstrecensent Henri Vandeputte verwoordde het als volgt in een overzichtsartikel over het kunstgebeuren in Oostende: "*Schyrgens-le-jeune qui a rapporté de France tant de joyeuses notations, fines, séduisantes, oeuvres aussi 'peintre' qu'un Flamand, aussi spirituelles qu'un Français*".² Naar aanleiding van de tentoonstelling in het kursaal van Oostende in 1948 gewaagde De Kustbode van "*een zeer aangenaam koloriet. Opvallend bij deze jonge kunstenaar is de originele keus van de onderwerpen. Een brokje dagelijks leven wordt met veel brio op papier gezet, van het eenvoudigste onderwerp weet hij een prachtige interpretatie vast te leggen*".³ Op deze tentoonstelling exposeerde hij 18 gouaches: fantasieën, Oostendse stadsgezichten, landschappen, impressies van zijn reizen naar Parijs, de Franse Riviera, de Pyreneeën. Criticus H. Vandeputte schreef daarover: "*Mais voici quelqu'un qui est lui-même. Jacques Schyrgens (...) c'est un autre tabac, de luxe ai-je envie de dire, du coupé bien fin pour les amateurs des originalités sincères (...) Le charme des tableaux de Jacques Schyrgens est dans leur tact, leur discrétion, leur aristocratique modestie. Ils ont tous la pointé, du perçant, mais la lame est encore à moitié dans le fourreau. L'artiste ne flamberge jamais. Il ne fait qu'indiquer ses petits trésors. Et c'est par cela même qu'ils sont précieux (...) Comme les poètes qu'étaient Léon Spilliaert ou Max Jacob, il crée dans sa tête son sujet, d'après le réel, qu'il ne copie jamais, qu'il transforme avant de le peindre et à qui il n'emprunte qu'une inspiration générale, un décor, quelques traits, un éclat rare de couleurs*".⁴ Dezelfde auteur besloot in een Brusselse krant: "*Certes, talent ne rime pas toujours à vingt ans. Mais ici, c'est le cas*".⁵

Emigratie

Begin de jaren vijftig kwam plots een einde aan al deze lovende perscommentaren: in 1952 emigreerde Jacques Schyrgens naar Canada. Wat heeft de veelbelovende jonge kunstenaar ertoe gebracht naar de overzijde van de Atlantische Oceaan uit te wijken? Volgens een verklaring uit 1957 was hij "*un peu déprimé par le climat européen et désirant connaître une ambiance pure et l'enthousiasme d'un jeune pays*".⁶

In zijn nieuwe vaderland bleek Jacques Schyrgens al vlug ingeburgerd en gewaardeerd. Vanaf 1955 volgden de tentoonstellingen elkaar op.

¹ Gagnon Claire, Jacques Schyrgens (beknopt biografisch manuscript uit 1957 – een schoolwerk van een leerling van Schyrgens - mij bezorgd door J. Schyrgens)

² Vandeputte Henri, La peinture à Ostende, in Journal de Bruges, 18.05.1947

³ E.F., Tentoonstelling Jacques Schyrgens, in De Kustbode, 10.12.1948

⁴ Vandeputte H., Beaux-Arts à Ostende. Jacques Schyrgens, in Journal de Bruges, 12.1948

⁵ id., Jacques Schyrgens expose à Ostende, in Le Phare, 03.12.1948

⁶ Gagnon Claire, op. cit.

Individuele tentoonstellingen:

- 1955 Montreal, Antoine's Art Gallery
- 1958 Québec, Palais Montcalm
- 1959 Montreal, Queen Elisabeth Hotel
- 1972 Grimsby, Public Library
- 1972 Kenora, Fellowship Center
- 1975 Kenora, Second Street Gallery
- 1975 Grimsby, New Gallery
- 1995 Grimsby, Public Art Gallery

Groepstentoonstellingen:

- 1958 Montreal, Summer Exhibition Dominion Square, Winnipeg Art Gallery
- 1960 Winnipeg, 6th Winnipeg Show
- 1967-68 Montreal, Belgisch Paviljoen Wereldtentoonstelling
- 1972 Toronto, Canadian National Exhibition
- 1973 Toronto, Aviva 21th Art Show

Tijdens zijn beginjaren in Canada was het werk van Schyrgens een voortzetting van zijn vroegere oeuvre. "*Boldly handled watercolors by J. Schyrgens, of Quebec, make an attractive exhibition (...) Schyrgens, who employs watercolor in a broad fluid manner, has used it effectively in his group of works which include both Continental and Canadian subjects. Composition is generally effective and the color refreshingly clean. In some of his Quebec items he favors shipping, two crisp, direct examples being paintings of Louise Basin, one of them introducing grain elevators, a cargo ship and a man seated on a bollard at the edge of a wharf.*"¹

Maar vrij vlug al viel een stijlwijziging op. In 1957 werd hij beschreven als "*un peintre surréaliste et de métier sûr*" van wie de werken "*sont loin d'être banales (...) interprétée(s) d'une manière peut-être déprimante, mais chargée quand même d'une poésie secrète et toujours profondément sentie*". Als reden voor zijn zwartgalligheid vermeldde de auteur: "*Les misères de la guerre ont laissé une empointe marquée chez Jacques Schyrgens. Les bombardements, les incendies allumés par les bombes l'ont fortement impressionné. Ses croquis faits au front sont saisissants et tristes. Il faut se contenter de regarder avec une certaine frayeur toutes les répercussions qu'elles ont créées chez un peintre qui en a fait des tableaux quelquefois macabres.*"²

In zijn later oeuvre bleek de veelzijdigheid van Jacques Schyrgens. De hoofdmoot betrof figuratief werk, veelal uitgevoerd in aquarel, met diverse onderwerpen (figuren, landschappen en stadsgezichten), maar hij leverde ook experimenteel werk af en lino- en houtsneden voor boekillustraties.³ In Kenora installeerde een "*atelier d'impression d'art, sériographie etc. qui était fréquenté par nombre d'artistes de la région*".⁴

Zoals eerder tijdens zijn Belgische periode viel ook in Canada zijn persoonlijke toets op. In 1958 luidde het: "*En voici un qui ne craint pas d'être personnel.*"⁵ Vijftien jaar later, naar aanleiding van een tentoonstelling in Kenora, schreef een recensent: "*These water colors emphasize that the beauty of the painting does not lie in the beauty of the subject matter. Showing subjects in an unexpected way with grace and charm as the artist does, obviously gave much pleasure to the viewers.*"⁶

De waardering die Jacques Schyrgens genoot, bleek uit enkele vererende opdrachten die hij ontving. Op de Wereldtentoonstelling van Montreal in 1967-68 hingen zes aquarellen van hem in

¹ NN, Spirited Watercolors At Antoine's Gallery, in The Gazette of Montreal, 07.00.1955

² Gagnon Claire, op. cit.

³ In 1977 leverde hij de lino'sneden voor een bibliofiele uitgave (in zeer beperkte oplage – 67 exemplaren) van A Chapter by Henry D. Thoreau From His Book Walden a Life in the Woods in Which He Tells of the Time He Spent in His Ban-Field, uitgegeven door Poole Hall Press.

⁴ Brief dd. 25.06.2003 va, J. Schyrgens aan J. Huys

⁵ Gladu Paul, L'intéressante expo qu 'Square des Arts', in Le Petit Journal (Montreal), 27.07.1958

⁶ NN, Water Colors Reveal Beauty Of Area, in Kenora Daily, 05.12.1972

het Belgisch paviljoen. (blijkbaar scheen hij zijn oude heimat nog niet helemaal vergeten te zijn.) In 1972 werkte hij, samen met 20 andere “*well-known Canadian artists*”¹ mee aan een groots kunstproject van de Ontario Arts Council (Artario 72). Bedoeling van dit initiatief was een zo ruim mogelijk publiek te laten kennismaken met moderne kunst. ‘Low-cost art multiples’ met een grote oplage (meer dan 1.000 exemplaren) werden tentoongesteld in scholen, bibliotheken, ziekenhuizen, gemeenschapscentra, zelfs gevangenissen, niet alleen in heel Ontario, maar ook daarbuiten (elders in Canada, Zweden, Groot-Brittannië en Frankrijk). Na afloop bleken meer dan 13.000 van de tentoongestelde werken verdeeld onder het publiek, vooral in Canada maar ook enkele honderden in het buitenland.² Jacques Schyrgens presenteerde op dit initiatief 4 zeefdrukken op styrofoam getiteld ‘Black & White Compositions’.³ Eveneens in 1972 wordt hij op uitnodiging van de Kenora Artist Association, in samenwerking met de Ontario Council of the Arts uitgenodigd als eerste ‘residential artist’.⁴ Dit eerste experiment van drie maand kende zoveel succes dat de Kenora Board of Education hem de volgende lente opnieuw uitnodigde. In 1975 werd hij als “*one of Canada’s top water color artists*”⁵ opnieuw naar Kenora uitgenodigd als docent in de Summer School of the Arts van de Lakehead University.

Inmiddels 81 jaar oud tekent en schildert Jacques Schyrgens nog altijd.⁶ Werk van hem bevindt zich in meerdere publieke verzamelingen (diverse Belgische musea, Laval University Quebec) en tal van private collecties in België, Nederland, Groot-Brittannië, Italië, de Verenigde Staten, Mexico en Canada.

Hier in België mag Jacques Schyrgens dan wat vergeten zijn, in Canada blijkt hij een gewaardeerd kunstenaar. In de diverse biografieën van hem die in Canada verschenen, wordt steeds vermeld dat hij zijn opleiding genoot aan de stedelijke Kunstacademie van Oostende. Eerder dan een verloren zoon, zou hij beter beschouwd moeten worden als een waardig ambassadeur van Oostende.⁷

---

¹ voorstellingsbrochure van Artario 72

² NACC News, januari 1973

³ “*a mind expanding experience. It is a truly creative gesture of genius*” aldus NACC News, januari 1973

⁴ Kenora Daily, 04.12.1972

⁵ The Independent, april 1975

⁶ Brief dd. 24.03.2003 van J. Schyrgens aan J. Huys

⁷ Met dank aan mw. Sylvie Roy, documentaliste, Bibliothèque et archives, Musée des beaux-arts du Canada, Ottawa en mw. Kenlyn Collins, librarian, The Winnipeg Art Gallery Library, Winnipeg voor de informatie die zij mij bezorgden.

M.S.K.Oostende   get. r.o.Jacques Schrygens   ged.
R.o. 1948

Privé bezit Bredene   get. r.o. Jacques Schrygens   ged. r.o. 1946
Aquarel op papier

Sas Slykens in 1788 - Een Tijdsbeeld¹

door Jan COOPMAN

Bij het zien van oude prenten zoals de prachtige zichten op de haven van Oostende opgedragen aan Marie Christine en Albert Casimir de Gouverneurs der Nederlanden rijst onvermijdelijk de vraag "hoe zouden de mensen die erop afgebeeld staan in de werkelijkheid geleefd hebben?"

Welnu, een gelukkige vondst in het archief van Notaris Donny uit 1788 geeft ons in een momentopname een idee van hoe de bewoners van 't Sas het bestaan in hun wijk ervaren.

Een groep van 37 inwoners van allerlei beroepen getuigt hoe goed het is om hier te wonen. Namelijk: "dat het van hunnen volmaecte kennis ende eene publike notorieteyt is dat het goed terwen brood, vulgairlyck geseyd menage brood in de differente bakkeryen aldaer niet méér verkocht en worden dan te advenante van eenen stuyver par pond Brugs gewichte en altyd iets betercoop dan binnen Brugge ende Oostende", omdat de bakkers hier bevrijd zijn van alle rechten en accijnzen die in de steden betaald worden.

Het vlees "de eene qualiteyt door de andere gerekend, ordinairelyk is" en verkocht wordt aan vier stuivers het pond, "wordende het osse ende coeye vleesch gemeenelyk verkogt tot dry stuyvers en half ende het swyne vleesch à vier stuyvers".

Wat de verse vis betreft verklaren zij: "door de menigte visschers alhier te Slykens woonende soo abundant gevangen word dat daegelykx merkelyke quantiteiten nae de vischmynen van Oostende ende Brugge te vercoopen gesonden worden... ende den gesouten visch, beste doggersbanksche morue" van de visverkopers te verkrijgen is tegen vijf groten het pond "en de inferieure quaylityten nog min".

"De groensels uyt de differente hovingen alhier, gelijk ook van Oudenburg en elders passeerende nae de markt van Oostende", zijn overvloedig voorhanden en goedkoop.

Voor huisvesting is er geen probleem aangezien "den huyspacht seer genoeglyk ende tot eenen geringen prys is, gemerkt eenen werkman met vrouwe ende kinderen zeer wel gelogiert is voor den prys van dry tot vyf ponden grooten sjaers", meer dan twaalf woonsteden staan zelfs onbewoond.

Tot slot: "worden er geen bedelende arme menschen onder de inwoonders gevonden, alhoewel den aerbeydsloon seer moderaet betaeld word", te weten: de werklieden aan de zaagmolens... "ende diergelyke classe" à rato van 14 tot 16 st., de knechten van timmerlieden en "matsenaers" 1 gulden daags, die der smeden 14 tot 20 st., van de kleermakers 8 st. daags en die van de schoenmakers tot 8 st. het paar.

Uit dit alles moet blijken dat "de levensmiddelen in 't generael merkelyk betercoop binnen dese plaetse syn dan in de omliggende steden" waarvan zij verklaarden goed op de hoogte te zijn "omdat veeltyds de schepen commende van innewaerds het land ende dus ten lesten van de stad Brugge gedestineert zeemond uyt, alhier hun provisien nemen vooral van brood, vleesch ende bier".

Deze akte werd op verzoek van Robert Charnock & Co opgesteld.

Wij hebben er het gissen naar waarom deze "goed nieuws show" opgevoerd wordt.

---

¹ Not. Van Caillie depot 1941, boek 145, akte 108 van 1788

Misschien ligt de verklaring in een voorgaande akte van 20 mei¹. Daarin neemt de firma van Charnock van de Domeinen een weide naast de zaagmolens in cijnspacht voor 21 jaar om er een fabriek te bouwen voor het bedrukken van katoenen stoffen. Wilde hij met de rooskleurige voorstelling van het leven te Slyckens werkkrachten uit het omliggende naar 't Sas lokken?

Wij vonden Robert Charnock voor het eerst in 1781 toen zijn firma van een andere Britse koopman, John FOTTRELL, een stadsconcessie in bruikleen bekommt. Dit terrein lag naast het huis van Fottrell op de zuidkant van het dok bij de Amerikaanse Kreek (ongeveer ter hoogte van het Koninklijk Technisch Atheneum, Leopold III-laan).

Charnock bouwde er een pakhuis. Poorter geworden, koopt en verkoopt hij schepen, treedt hij op als makelaar voor een aantal schepen die de haven aandoen, heeft hij betrekkingen met Noord-Amerika in de tabakshandel, stelt zich borg voor de firma VERCOUSTRE-FLANEGAN & Co t.g.v. een reis naar Oost-Indië (nov 1787) en bezit een jachtrecht te Bredene. Ook in Sussex waar hij oorspronkelijk misschien vandaan kwam, had hij zakelijke belangen, want in 1785 geeft hij volmacht over het beheer van zijn zaken aldaar. Om kort te gaan: de zaken draaien.

Het rommelt echter ten zuiden van de grens: de Franse Revolutie is op til en grote hervormingen dienen zich aan. Maar uit deze getuigenissen valt op te maken dat het voorlopig nog goed is op 't Sas te wonen.

Ondertekenden deze akte:

Ingelbrecht F. Van Roo, sasmr
Jan De Brock, dir. der provinciale werken
Francis De Brock, officier principaal van ZMaj. Domeinen
Jan Verdonck, mr bakker en entrepreneur
Jacob Vander Busse, mr smid en brouwer
Jan De Groote en Ignaas Carton, beenhouwers
Antone Schaut en Jan Andel, mrs bakkers
De wede van Emanuel Lauwereyns, brouwerege

Jacob De Rudder, de wede van Pieter Lams, Joos De Seure, Jan De Brock en Francis Heller,
winkeliers

Pieter Hesquiere, Joseph De Beer, Cornelis Inghelbrecht, Carel De Rouck en Jacob L.M. Donche,
herbergiers

Pieter Jacob Knockaert, Jan Fr. Cop, Philip Asmus, Willem Kloekee, Carel De Clercq, Pieter De Ryckere, Adriaan Jonkheere, Cornelis Lippens, Jan Bouvaert, Cornelis Jacobs, Jacob Camerlinck en Andries De Clercq,
werklieden onder wie enige bij de Zaagmolens

Joren Dyserick en Inghelbrecht Lodrigo,
mrs kleermakers

Baptiste Meunier en Jan Van Dyck,
schoenmakers

---

¹ Ibidem akte 57

OPENINGSDATA MUSEUM IN 2004

- Elke zaterdag
- Van 20 december 2003 t/m 04 januari 2004 (gesloten 23, 25 en 30 december en 01 januari)
- Van 21 februari t/m 29 februari (gesloten 24 februari)
- Van 03 april t/m 19 april (gesloten 06 april)
- Van 20 mei t/m 23 mei
- Van 12 juni t/m 13 september (gesloten elke dinsdag)
- Van 30 oktober t/m 07 november (gesloten 2 november)
- Van 26 december t/m 09 januari (gesloten 25 en 28 december 2004, 01 en 04 januari 2005)

Telkens van 10u tot 12u en van 14u tot 17u

*Onze prijs = uw profijt
Uw kleurenfoto's manueel
afgewerkt volgens de
modernste technologie
met multi-scanner*

**COCK
CAMERA
SERVICE**

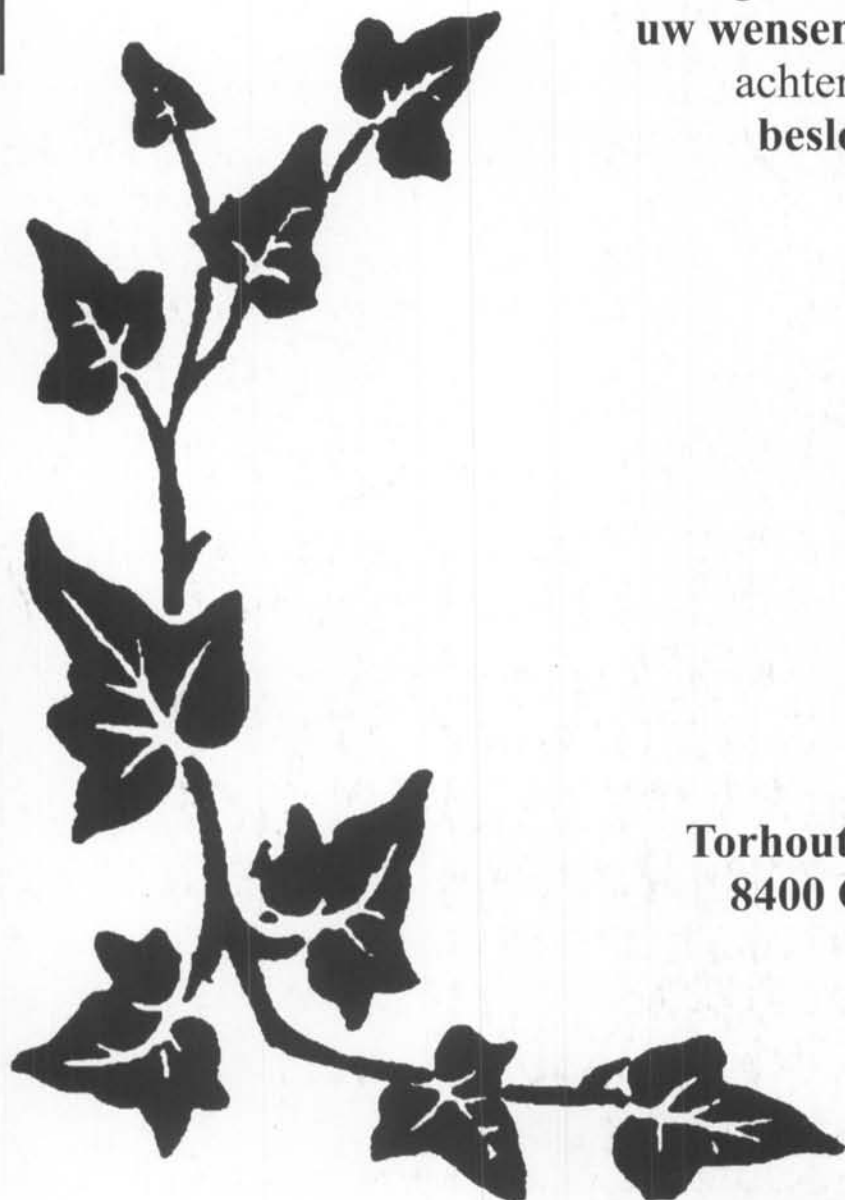
Hoek Jozef II straat en
Christinastraat - Oostende

*Waar kwaliteit nog
vakmanschap is*

Uitvaartverzorging - Funerarium

Jan Nuytten

Het **uitvaartkontra**kt
is de absolute **zekerheid**
dat uw begrafenis of crematie
zal uitgevoerd worden volgens
uw wensen en dat uw familie
achteraf **geen financiële**
beslommeringen heeft

Torhoutsesteenweg 88 (h)
8400 Oostende (Petit Paris)
tel. 059/80.15.53